

Boekbespreking

Harry de Boer is verbonden aan
het Center for Higher Education
Policy Studies, Universiteit
Twente.

**Boekbespreking van Janssens, F.J.G. & C.W. Noorlander (2010).
Goed onderwijsbestuur. Boom Lemma Uitgevers, 376 pagina's.
€ 30,00, ISBN 978-90-5931-541-9.**

Voor het boek *Goed onderwijsbestuur* hebben de redacteuren Janssens en Noorlander een groot aantal auteurs benaderd om hun juridische en sociaalwetenschappelijke licht te laten schijnen op veel verschillende aspecten van het besturen van onderwijs in Nederland. In veertien opstellen over de nieuwe besturingsfilosofie van het onderwijs geven auteurs met verschillende achtergronden uit de wetenschap en de praktijk op geslaagde wijze hun perspectief, opvattingen en bevindingen over goed onderwijsbestuur. Een begrip dat veel wordt gebezigd, maar zich lastig laat omschrijven. In het inleidende hoofdstuk omschrijven de redacteuren goed onderwijsbestuur als een samenhangend geheel van het besturen van het onderwijs, het toezicht daarop en de verantwoording over beide. Het gaat om een nieuw bestuurlijk arrangement en nieuwe besturingsprincipes voor het onderwijs, met consequenties van het overheidstoezicht, zowel op instellings- als overheidsniveau. De belangstelling voor dit onderwerp is vooral het gevolg van politieke en maatschappelijke ontwikkelingen die zich voordoen in het publieke domein. Diverse betrokkenen hebben zich het afgelopen decennium uitgelaten over de organisatie van onderwijsbestuur. In het licht van *new public management* zijn diverse vernieuwingen voor de inrichting van het bestel besproken – vaak met een sterk normatieve ondertoon – en menigmaal ook doorgevoerd. Een bundel opstellen die vanuit diverse perspectieven aandacht besteedt aan de scheiding tussen bestuur en intern toezicht, het evenwicht van intern en extern toezicht, horizontale verantwoording en het evenwicht met verticale verantwoording, de gedragscode voor goed bestuur en de gewijzigde opstelling van de overheid jegens het veld, verdient dan ook terecht de aandacht.

In het boek wordt veel (juridische) aandacht geschonken aan het wetsvoorstel 'Goed onderwijs, goed bestuur' en de schermutselingen die eraan voorafgingen. Vervolgens worden binnen de nieuwe bestuurlijke verhoudingen de rollen van de verschillende betrokkenen tegen het licht gehouden, zoals de rol van de rijksoverheid, de onderwijsorganisatie als maatschappelijke onderneming, de instellingsbestuurders en hun interne toezichthouders. Mede aan de hand van voorbeelden uit de praktijk, in het derde deel van het boek, wordt duidelijk dat bepaalde aspecten van het 'nieuwe goed onderwijsbestuur' voor verbetering vatbaar zijn en dat verschillende actoren nog zoeken naar een goede invulling van hun nieuwe rol. Naast aandacht voor de rolopvatting en -invulling, gaan verschillende auteurs in op het instrumentarium van goed onderwijsbestuur, zoals de (problemen met) informatievoorziening en de verschillende bestuursmodellen voor de instellingen.

De redacteuren formuleren in het inleidende hoofdstuk een groot aantal vragen, die ieder afzonderlijk gerechtvaardigd en interessant zijn. Een duidelijk richtinggevend kader op basis waarvan deze vragen zouden moeten worden beantwoord is niet aan de auteurs meegegeven. De auteurs hebben de ruimte gekregen en die ook benut. Dit levert een kleurrijke bloemlezing op over goed onderwijsbestuur, maar komt de eenheid van het boek uiteindelijk niet ten goede. De opstellen verschillen van karakter. Sommige zijn tamelijk praktijkgericht, andere meer analytisch of beschouwend van aard. In de slotbeschouwing doen de redacteuren een poging om de opvattingen over de vele onderwerpen die de revue in de opstellen zijn gepasseerd samen te vatten. Duidelijke conclusies worden daarbij niet getrokken, wat gezien het grote aantal onderwerpen en vragen dat over goed onderwijsbestuur wordt behandeld en de complexiteit van de materie geen verbazing wekt. Met een meer expliciete vraagstelling en daarbij passend kader hadden wellicht duidelijker conclusies kunnen worden getrokken maar dit was dan waarschijnlijk ten koste gegaan van de pluriformiteit, die zeker zijn charme heeft. Een ander aspect is dat een van de kardinale vragen – leidt goed onderwijsbestuur tot goede onderwijsprestaties – nauwelijks aan bod komt. De vraag naar de rationale die ten grondslag ligt aan het denken over goed onderwijsbestuur zou hiervoor ruimte bieden, maar wordt niet (uitputtend) behandeld. Moet het nieuwe bestuurlijke arrangement leiden tot efficiencywinst? En doet het dit (naar verwachting) ook? Of wordt beoogd een kwaliteitslag in het primaire proces te maken? Een betoog over de effecten van de nieuwe bestuurlijke verhoudingen op de primaire onderwijsprocessen had deze bundel met opstellen verder kunnen verrijken.

Tot slot, ik heb dit boek met veel plezier gelezen. Het is zeer leesbaar geschreven en informatief, vooral voor mensen die in bestuurlijk opzicht betrokken zijn bij het primair en voortgezet onderwijs. Het biedt een goed overzicht van de discussie over relevante aspecten van ons onderwijsbestuur, waarbij duidelijk wordt dat de discussie de komende tijd zal worden voortgezet.